

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ КОНЯРСТВА УКРАЇНИ

Рецензент: канд. с.-г. наук Ткачова І.В.

В.В.Кунець

Інститут тваринництва УААН

У статті проведено історичний екскурс в одомашнення та використання коня. Встановлено, що на території сучасної України і суміжних з нею районів - на північ і південь, одомашнення коня почалося у так званому пізньому Трипіллі, датованого періодом 2400–2100 рр. до н.е. Пізніше у південних степах з'явилися сармати, які займалися землеробством і також, як раніше скіфи, розводили коней та їздили верхи. З розвитком землеробства роль коней зростала, кількість їх збільшилась. Ранні слов'яни використовували коней для верхової їзди, обробки землі, а також споживали конину і кобиляче молоко. На сучасному етапі розвитку соціальних відносин в Україні конярство має такі напрями використання: робоче-користувальне, племінне, спортивне, продуктивне, у іподромній індустрії, для екологічного туризму та іпотерапії.

Ключові слова: конярство, одомашнення коня, напрями використання, суспільство, заводське конярство.

Наші прадіди завжди відносилися до коня не як до якоїсь другорядної тварини, а ставили його на один щабель з людиною і шанували його як Божу істоту, наділену витривалістю, розумом і відданістю. Недаремно у скіфських курганах знаходять поховання людини поряд із вірним другом-конем. За свою історію кінь зазнав суттєвих змін, і як тварина, і, мабуть, як духовна істота. Тому, прикро, що в наш час, у розквіт науково-технічного прогресу, людина втрачає природний зв'язок із фауною, розглядає живих істот лише з точки зору продуктів харчування.

Мета наших досліджень полягала у дослідженні впливу змін, що відбуваються в різних епохах історичного розвитку суспільства, на напрямках розвитку конярства як найдавнішої галузі тваринництва.

Матеріали та методи досліджень. Проведені дослідження з літературного пошуку з питань становлення конярства в Україні. Використаний метод архівного та музейного пошуку.

Результати досліджень. У результаті літературних досліджень встановлено, що дикі лісові коні, які існували на території теперішніх Іспанії, Польщі, Росії, України, Прибалтики, Німеччини, Скандинавії, північно-східної частині Європи, Альп, слугували об'єктом приручення [1].

Вченими було встановлено, що кінь Трипілля походить від місцевої європейської дикої форми тарпана. Домашній кінь був відомий народам, що населяли південні степи Європи, ще в третьому тисячолітті до н.е. і мали жваві зв'язки з Середньою Азією. Ця обставина свідчить про самостійне виникнення конярства в південних степах Європи і існування тут у минулому первинного осередку одомашнення коня. Характерно, що в подальші періоди (у I тисячолітті до н.е.) південні степи стають областю високо розвинутого конярства [3].

Племена кочівників, що мешкали до скіфів у північному Причорномор'ї, пасли табуни коней та дрібної худоби – овець, кіз. Значний розвиток конярства почався у скіфів, що кочували у степах Причорномор'я і, практично, жили на конях у VII – III століттях до н.е. Конярство було для скіфів найважливішою галуззю господарства, яка забезпечувала населення верховим конем (основним

засобом пересування і знаряддям війни), кінським м'ясом, молоком і шкірами. Історики повідомляють про велику чисельність коней у скіфів і високий рівень конярських навичок населення [1-2]. Скіфи використовували коней для верхової їзди і в колісницях, ними велося кінне полювання за зайцями, дикими козами і антилопами (рис.1-2).

Рис.1. Вершник на коні під час полювання.

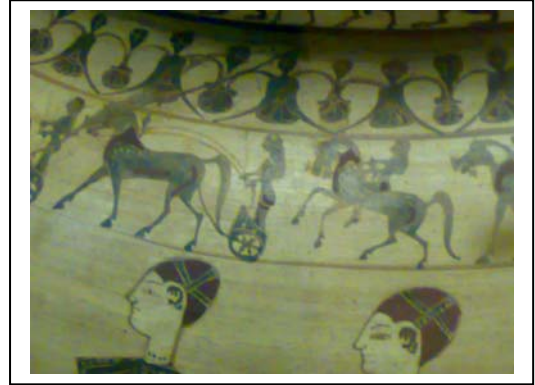

Рис.2. Використання коней для верхової їзди та у колісниці.

Це дає змогу робити висновки щодо спритності вершників і великої рухливості і жвавості скіфських коней, на яких мисливець міг успішно переслідувати таких швидких тварин, як заєць, антилопа та ін. Про порівняно високий рівень розвитку конярства у скіфів говорять і знахідки знарядь приборкання і коновальства коней. Про те що кінь мав велике значення в житті скіфів говорять похоронні обряди, в яких поховання господаря супроводжувалося похованням коней, що належали йому.

Кінь у скіфів служив також жертвовною твариною і приносився в жертву войовничому божеству Аресу. Відповідно до зображень на предметах поховань, коні скіфів були не крупними – 120-130 см ростом, жваві та витривалі. Для верхової їзди скіфи використовували знаряддя: вуздечку із строгими вудилими та сідло-подушку(рис.3).

Рис.3. Предмети упряжі коня, знайдені у скіфському похованні.

Завдяки легкому озброєнню і володінню стрільбою з лука безпосередньо на коні (рис.4), скіфська кіннота відрізнялася великою рухливістю і боєздатністю [11].

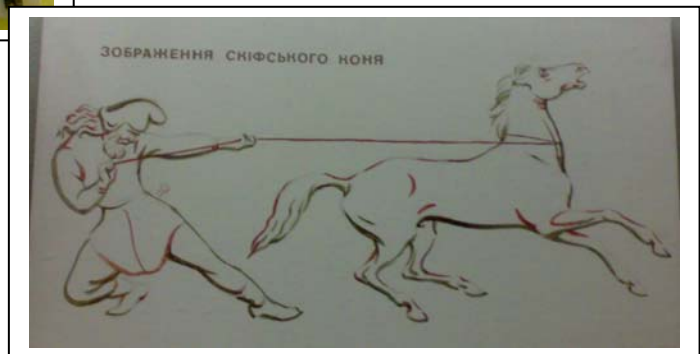

Рис.4. Зображення скіфа, який приборкує коня.

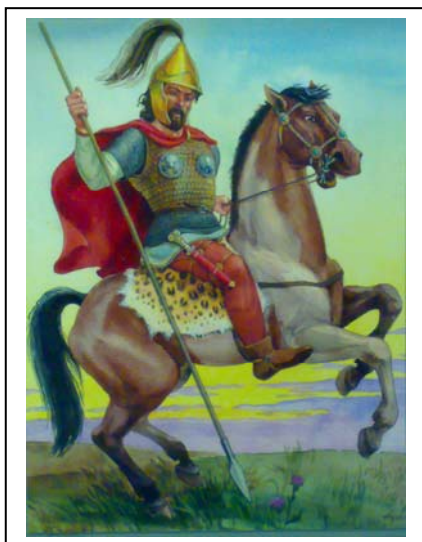

Рис.5. Сармат верхи на коні.

**Рис.6. Спорядження коня
древньо-слов'янського
періоду**

Пізніше у південних степах скіфів замінили сармати, які займались землеробством і також, як скіфи розводили, коней та їздили верхи. Для верхової їзди вони використовували жорстке сидло зі стременами (рис.5).

Із розвитком землеробства роль коней зростала, кількість їх збільшилась. Ранні слов'яни використовували коней для верхової їзди, обробки землі, а також споживали конину і кобиляче молоко [13]. У спорядженні коня були присутні оздоблювальні елементи (рис.6).

Початок становлення вітчизняного конярства відноситься до кінця X сторіччя. Наприкінці X сторіччя усі східні племена слов'ян почали об'єднуватися в межах Київської Русі. Усі ці племена вже володіли досвідом розведення коней та їх використання для транспортування вантажу, обробки землі, полювання та війни [11].

У Київській Русі були коні різних порід, як місцевих, так і привезених зі сходу і Заходу. До XIII століття конярство на Русі досягло значного розвитку. Найчисленніші табуни належали князям. Потреба в конях була постійно високою через війни, які майже безперервно вели між собою вельможні князі. Російська кіннота в до-монгольський період була нечисленна, що послужило однією з причин поразки в битвах із монголо-татарськими завойовниками. Монголо-татарське нашествя XIII століття, що розорило і поневолило Русь, згубно позначилося на конярстві. Особливо постраждали південні князівства, а це не могло не відобразитися і на конярстві Середньої і Північної Русі, куди поліпшені коні потрапляли головним чином із Київського й інших південних князівств. У той же час припинилося надходження східних коней. Не бажаючи бути схожими на швидких татарських наїзників, російські князі вважали за краще їздити кроком на тихохідних, масивних конях, яких отримували шляхом відбору при щедрій годівлі. У процесі протидії монгольським загарбникам конярство поступово відроджувалось, хоча пройшло багато часу, поки конярство оправилося від розорення. Нескоро змінювалися і уявлення щодо корисних якостей коня. Першим, хто оцінив переваги легких коней для військових цілей був князь московський Д.І. Донської, для своєї кінноти він використовував степових коней. Так, у Куликівській битві 1380 року, військо Дмитра Донського нараховувало 150 тисяч вершників на легких та жвавих конях. Формування кінноти сприяло збільшенню кінського поголів'я та вдосконаленню вміння ведення конярства [4, 6, 9].

Об'єднання слов'янських земель в єдину державу завершилось на початку XVI сторіччя і сприяло росту його політичної та економічної могутності. На Русі того часу існували дві породи верхових коней: російська поліпшена (головним чином у центральних і західних областях) і татарська (на околицях татарських земель). Але степові породи коней вже мало задовольняли військовим та сільськогосподарським потребам країни і подальше удосконалення коней провадилося шляхом використання східних коней, що надходили на руський ринок – туркменських и перських, з яких у подальшому сформувався тип так званих боярських коней [11].

На території сучасної України конярство завжди грало важливу роль. Постійні війни з сусідніми народами, а також попит на робочих коней у селянських господарствах створили передумови для завозу і розведення коней різних напрямів робочої продуктивності – верхових під військове сідло і упряжних під плуг, соху та віз.

Тоді, як у московських бояр від коня вимагався шляхетний, повільний крок, великий зріст, яскрава масть, на околичних степових землях, які пильнували з одного боку козаки, а з іншого – татари, цінувалась жвавість, витривалість і невибагливість коня. На південних рубежах України попит мали верхові коні, а в північних землях, де в довгі зими їздили на санях і де основним промислом було сільське господарство, виникла потреба в жвавому упряжному коні. Відповідно до вимог практичного життя, ще за віддалених часів була закладена основа створення витривалих і жвавих порід коней різного напрямку робочої продуктивності [11].

Заводське конярство почало інтенсивно розвиватися у часи царювання Петра I, коли виписані з-за кордону коні щедро роздавалися його сподвижникам.

На початку XVII століття у Російській Імперії налічувалося 16 заводських стаєнь, величезне поголів'я коней утримували народи, що населяли околиці Росії: Україну, Дон, Кубань, Урал і Сибір [7].

Полтавська, Харківська, Єкатеринославська та Тавричанська губернії в ті часи була основним поставником коней для кавалерії та продажу за кордон.

На початку XIX ст. організовуються військово-кінські заводи – в Херсонській та Єкатеринославській губерніях, що було спричинене багаторічними війнами, розоренням поміщиків та розформуванням багатьох приватних кінних заводів.

У той же час з'явилися нові державні кінні заводи. Так, у 1805 році засновано Стрілецький кінний завод, у 1822 році – Лимарівський, у 1825 році – Новоолександрівський (усі – в нині Луганській області), які частково задовольняли військові потреби, але з 1842 року військова повинність із цих заводів була повністю знята і весь племінний молодняк надходив до вперше запроваджених заводських стаєнь, 4 з яких – на території України [5, 8].

Одночасно в Україні, як і в Росії, почав розвиватися призовий спорт. Так, на початку двадцятих років XIX ст. у Харкові збирався Троїцький ярмарок – він починався 1 червня і проводився спочатку на Михайлівській площі, а згодом - на просторому вигоні за р.Немишлею. На ярмарку також торгували кінями, особливо популярними тоді орловськими рисаками. Під час ярмарку проводились любительські забіги об заклад. У 40-х роках у Харкові була заснована земська конюшня з більше ніж 60-ма жеребцями. У губернії нараховувалось найбільше поголів'я коней в Україні, і Харків був тоді центром українського кіннозаводства [11].

У 1881 році під керівництвом Головного Управління Державного Кіннозаводства (ГУДК) почалася робота з масового покращення селянського конярства. Заводські конюшні та парувальні пункти призначалися переважно для масового покращення селянських коней. Заводські конюшні - Кам'янець-Подільська, Київська, Єлісаветградська, Полтавська, Харківська, Лимарівська поповнилися жеребцями для покращення масового поголів'я і встановили доступну для селянських господарств плату за парування, залежно від кровності жеребця, а за парування частини кобил зовсім не брали платні. У подальшому ГУДК розвивало роботу зі збільшення кількості та складу конюшень, оцінки та відбору кращих жеребців, яких орендували у приватних власників і направляли у суспільну парувальну кампанію.

З метою заохочення вирощування висококласних коней щороку в Україні влаштовувалися кінські виставки з преміюванням кращих коней медалями та грошовими призами. Ці виставки набули великої популярності, і вже в 1915 році в Україні було проведено 28 виставок із приводом 1641 коня.

Кінський перепис 1882 року вперше встановив кількість коней в Україні 2858000 голів [10, 12]. Щорічний приріст коней в Україні становив більш 80 тисяч голів, і у 1916 році кількість коней дорівнювала 5424000 голів. У Донецькій губернії, східній частині Харківської губернії, частині Полтавської та Київської губерній переважав верховий тип, в Єкатеринославській губернії – рисистий, у Харківській, Полтавській, Чернігівській – ваговозний сільськогосподарський [11].

Кінець 19 ст. характеризується складнощами в політичній обстановці країн Європи і України в тому числі, що спричинило економічний спад господарства. В Україні тоді нараховувалось 589 приватних кінних заводів із 14036 матками, а також 5 державних кінних заводів (4 Біловодські і заснований у 1915 році Державний чистокровний ім. І.М.Лазарева кінський завод Полтавської губернії).

Події Жовтневої революції, громадянської війни 1918 року, неврожай 1921 року дуже змінили кількісний і якісний склад кінського поголів'я України. У 1920 році Українська республіка нараховувала 4,52 млн. коней, у 1922 - близько 4,11 млн. Через добір для військових потреб кращих коней, дуже потерпів племінний матеріал кінних заводів і заводських конюшень, була знищена значна кількість класного молодняка [1, 5].

У роки громадянської війни був практично повністю втрачений кінний склад Лимарівського, Деркульського, чистокровного ім. Лазарева, Стрілецького державних кінних заводів, лише у Новоолександрівському збереглася частина виробничого складу. Безслідно зникли коні верхового та рисистого напрямів приватних заводів: Святогорського-Рибоп'єра, В.М.Сухотина, Руссо, Ришкана-Дорожинського, Горвиця, В.В.Оболонського, П.В.Маркова, Гурієва, Гендрикова, Терещенко, Потоцького, Мещерського і багатьох інших. До 1921 року збереглася незначна частина племінного матеріалу кінних заводів: Дібрівського, Гаврилівського, Єлісєєва, Дракіна, Харитоненка, Н.Є.Щербатова, Манташева, Маріупольської народної ферми – всього 482 коня. У тому ж році бандою Н.Махна з кінного заводу Н.Є.Щербатова (Полтавська губернія) було виведено кінний склад, а також виведені в Донську область усі коні заводу К.Д.Дракіна (Донецька губернія). З 9 заводських конюшень залишилась лише Полтавська [9, 11, 14].

Зі закінченням громадянської війни радянський уряд приділив конярству велику увагу, було видано низку законів і проведені заходи щодо збільшення кінного складу, збереження племінного матеріалу, відродження кіннозаводства. Зокрема, було заборонено приймати до кавалерії коней молодше 4 років,

жеребних маток, племінних коней, вивозити коней за кордон. Було запроваджено обов'язкове використання племінних жеребців у парувальний період, звільнення племінних жеребців та спарованих із ними кобил від гужових робіт, вилучення племінних коней із військових частин та інших закладів і зосередження їх у кінних заводах [5].

У 1921 році засновано Управління державного кіннозаводства, якому були передані землі та майно, що належали раніше кінним заводам, для заснування в них державних кінних заводів. Заводи, у свою чергу, звільнялись від продовольчого мита і приймалися на державне постачання. У тому ж році був виданий декрет про вилучення племінних коней у приватних осіб [11].

Значний поштовх до розвитку вітчизняного конярства дало відновлення з 1922 року виставок коней, власників кращих із них преміювали грошима, технікою, посівним матеріалом.

Відродження кінних заводів зумовило необхідність відновлення випробувань коней на іподромах [9, 11]. Уперше в післяреволюційній Україні випробування були проведені в 1921 році в Харкові на колишньому скаковому іподромі, де були відновлені бігова і скакова доріжки. Ці випробування були демонстрацією племінних коней і дали поштовх до проведення випробувань в інших містах і створенню конярських суспільств. Так виникло Київське районне товариство заохочення конярства і Одеське міське товариство заохочення конярства.

Перед Великою вітчизняною війною кінь, незважаючи на значний прогрес у механізації сільського господарства і транспортної промисловості, продовжував виконувати величезну роль у народному господарстві і обороні. Поголів'я коней нарощувалося значними темпами. На 1.01.1930 року в СРСР налічувалося близько 32,0 млн. коней, із них в УРСР – 4,6 млн. голів [5, 9, 11].

У 1940 році в господарствах України було зосереджене численне поголів'я коней. Кращі господарства по розведенню коней знаходилися в степовій і лісостеповій зонах України: Київській, Полтавській, Дніпропетровській, Кіровоградській, Харківській і Луганській областях. У Лімарівському, Стрілецькому, Новоспасівському, Деркульському та інших кінних заводах вирощували кращих верхових коней для поповнення кавалерійських дивізій Радянської Армії [11].

У роки війни загальне поголів'я коней в СРСР і в Україні, зокрема скоротилося більше ніж у 3 рази. У кавалерії, кінній артилерії, партизанському русі використовували 3 млн. коней і 7 млн. кращого поголів'я було відправлено до Німеччини. У 1946 році в Україні налічувалося 2 млн. голів коней.

У перші роки після війни, коли промисловість країни ще була не в змозі випустити достатню кількість транспортних засобів – автомобілів, тракторів та інших сільськогосподарських машин – відбувається швидке зростання кінського поголів'я і до 1953 року кількість молодняку була більшою, ніж потрібно для само-ремонту табуна [9, 11].

Згодом, у зв'язку з розвитком у СРСР механізації сільського господарства і транспортної промисловості, поголів'я коней значно скоротилося, що було посилене розформуванням кавалерії в 1955 році. Тоді як в країнах Європи і Америки робоче конярство стали замінити спортивним, у СРСР кількість коней усіх напрямів робочої продуктивності зменшилася втричі. З 1971 по 1986 роки кількість коней скорочується ще в 1,6 раза. В Україні на той час залишається 473 тис. коней [11].

У 1980 році на Олімпіаді в Москві радянська кінноспортивна команда здобула золоту нагороду, а коні вітчизняного походження - прихильність глядачів з усього світу. Ця подія значно вплинуло на новий підйом популярності вітчизняного конярства. З 1981 року були вжиті заходи щодо розвитку конярства, збільшення кількості і поліпшення якості коней. У СРСР працювало 106 кінних заводів, в яких налічувалося більше 46 тис. племінних коней, 69 заводських стаєнь з більш ніж 3-тисячним поголів'ям жеребців-плідників, 55 іподромів, на яких щорічно випробовувалося близько 10 тис. голів молодняку призових порід. В Україні на початок 1990 року налічувалось 734 тис. голів коней. Працювало 11 українських кінних заводів, 4 іподроми, 132 племінні конеферми [9, 11].

З розвалом СРСР і переходом колишніх його республік до ринкових відносин становище кіннозаводства помітно погіршилось, у тому числі і в Україні. Різко впав попит на племінних коней, виручка від реалізації не зовсім покривала витрати виробництва, стан кінних заводів через значні фінансові труднощі погіршився, скоротився обсяг випробувань призових порід коней. У скрутному стані опинилися іподроми, державні кінноспортивні школи й комплекси. Усе це позначилося на кількісних і якісних показниках у племінному, призовому і спортивному конярстві [11].

Із 1991 року в Україні конярство, як галузь, також підпала під суттєві кількісні та якісні зміни щодо використання коней, концентрації та основних напрямів розведення. У процесі переходу агропромислового комплексу України до ринкової економіки, як у кінних заводах, так і в інших господарствах різних форм власності відбулися серйозні кількісні та структурні зміни (рис.7.), суттєво змінилися умови відтворення та утримання коней, через розпаювання земель знизився рівень забезпечення кормами, що спричинило скорочення поголів'я і зниження його якості.

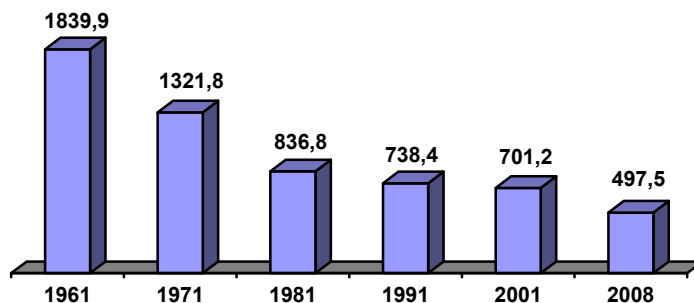

Рис.7. Динаміка чисельності поголів'я коней в Україні у господарствах усіх категорій по роках.

Змінилися умови і порядок реалізації племінних коней, а племінний молодняк кінні заводи і племінні господарства почали продавати в будь-якому віці. Це позначилося на структурі кінського поголів'я, яка не сприяє повноцінному відтворенню поголів'я [11]. За останні роки (2000-2008 рр.) тенденція зменшення поголів'я залишилась, але темпи зменшення дещо знизились (рис.8).

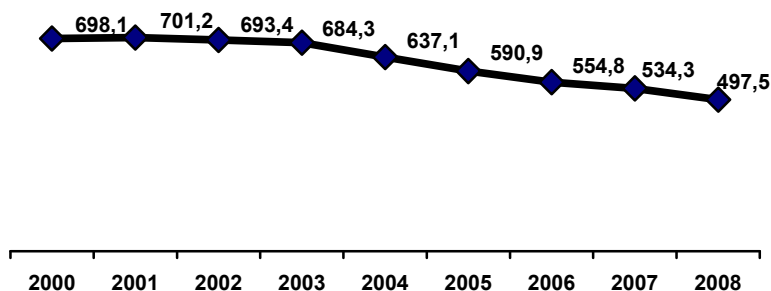

Рис.8. Динаміка чисельності поголів'я коней в Україні за останнє десятиріччя.

Кінь на с.-г. роботах

Нині коневикористання в Україні має такі напрямлення: **робоче-користувальне**(90%), **племінне**(6%), **спортивне**(3,9%), **продуктивне**(0,6%)[15]

Виїздка

Призовий спорт

Конкур

Останнім часом кінь набуває значення як об'єкт використання в іподромній індустрії, екологічному туризмі та іпотерапії [16].

Скачки

Кінний туризм

Іпотерапія

Висновок. Розглядаючи конярство як галузь тваринництва, необхідно зазначити на суттєвих змінах, що в ній відбуваються з плином часу. Кожна епоха, устрій чи то державності, чи міжгосподарських відносин, несе свій відбиток. Конярство як найдавніша галузь тваринництва є найбільш яскравим доказом впливу будь-які змін у суспільстві, що тим, чи іншим чином позначаються на її стані та напрямках розвитку.

Бібліографічний список

1. Белан Н.Г. До історії мисливства і тваринництва у племен Правобережної України у I тисячолітті н.е. / Н.Г. Белан //Археологія. – 1977. - № 24. – С.29-37.
2. Бибикова В.І. К изучению древнейших домашних лошадей Восточной Европы /В.І. Бибикова // Бюллетень МОИП (биология). – 1956. - № 61. – Вып. 3. – С. 52-74.
3. Богаевский Б.Л. Орудия производства и домашние животные Триполья / Б.Л. Богаевский. – Ленинград: Огиз, 1957. – С.4-11.

4. Валк И. Размышление о развитии отрасли /И. Валк. //Коневодство и конный спорт. – 1987. - № 9. – С.16-17.
5. Витт В.О. Из истории русского коннозаводства. Создание новых пород лошадей на рубеже XVIII-XIX ст./В.О.Витт. -Москва:Сельхозиздат, 1952. - С. 4-5.
6. Городецкий С. Сільське господарство Поділля /С. Городецький. – Вінниця, 1929. – С. 111-134.
7. Журнал коннозаводства. – С.-Петербург. – 1878. – Т. XXXVII. - № 1-3.
8. Иессен Е. Замечания о русских государственных конских заводах / Е. Иессен. //Журнал коннозаводства. - С.-Петербург. – 1878. – Т. XXXVII. - № 2. – С.10.
9. Кожевников Е.В.Отечественное коневодство: история, современность, проблемы /Кожевников Е.В., Гуревич Г.А.– Москва: Агропромиздат, 1990. –221 с.
10. Мердер И.А. Списокъ частныхъ конскихъ заводовъ в России /И.А. Мердер. – СПб., 1878.
11. Мирось В.В. Коневодство: учеб. пособ. /Мирось В.В., Головкин В.А., Ткачев И.В.– Х., 2007. – С. 3-16.
12. Список частных конских заводов в России. – С.-Петербург: издание ГУГК, 1904. – 1277 с.
13. Судай В.Д. Використання коней в умовах реформованого сільськогосподарського підприємства /В.Д. Судай. – Вінниця, 2001. – С. 7.
14. Кузнецов С.Я. Дубровский конный завод /Кузнецов С.Я., Кравченко О.П., Кожевников Е.В. - Москва: Колос, 1974. - С.120.
15. Новиков А.А.Тенденции развития коневодства в Украине /Новиков А.А., Мельник Ю.Ф., Костенко А.И. //Науково-технічний бюлетень ІТ УААН. - № 82. – Х., 2002. – С. 3-12.
16. Стефурак Ю. Розведення та використання гуцульської породи коней: Міжнародний досвід /УААН, Кінний завод з розведення гуцульської породи коней „Гладишов”.- Чернівці:Прут, 2005.- 112 с.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНЕВОДСТВА УКРАИНЫ

Кунец В.В., Институт животноводства УААН

В статье проведен исторический экскурс в одомашнивание и использование лошади. Установлено, что на территории современной Украины и смежных с ней районов на север и юг одомашнивание лошади началось в так называемом позднем Триполье, датированном периодом 2400–2100 гг. до н.э. Позже в южных степях появились сарматы, которые занимались земледелием и так же, как раньше скифы, разводили лошадей и ездили верхом. С развитием земледелия роль лошадей росла, количество их увеличилось. Ранние славяне использовали коней для верховой езды, обработки земли, а также потребляли конину и кобылье молоко. На современном этапе развития социальных отношений в Украине коневодство имеет следующие направления использования: рабоче-пользовательное, племенное, продуктивное, спортивное, в ипподромной индустрии, для экологического туризма и иппотерапии.

Ключевые слова: коневодческое, одомашнивание лошади, направление использования, общество, заводской конезавод.

HISTORIC REVIEW OF HORSE HUSBANDRY IN UKRAINE

Kunetz V.; Institute of animal science, UAAS

This article highlights the historic review on horse domestication and exploitation. Horse domestication proved to occur during the late Trypolie period on the territory of modern Ukraine and neighboring northern and southern grounds. Horse domestication dates back 2400-2100 B.C. Then Sarmate tribes appeared in the southern steppes. They rode, cultivated land and bred horses in the Scythe mode. Horse number increased with the development of agriculture. Early Slavs used horses for riding, ground cultivation, horse flesh and milk consumption. Nowadays in Ukraine the following horse husbandry trends have developed, namely: working horse exploitation, pure-blooded horse breeding, horse races, horse flesh and milk production, eco-tourism, and equestrian therapy.

Key words: horse husbandry, horse domestication, livestock trend, society, stud.

УДК 636.4.082.35

ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ЕНЕРГООЩАДНИХ ЗАСОБІВ ВИРОЩУВАННЯ ПОРОСЯТ-СИСУНІВ

Рецензенти: доктор с.-г. наук Вакуленко І.С.; канд.с.-г.наук Церенюк О.М.

В.С. Ліннік

Луганський національний аграрний університет

А.В. Палагута, О.С. Мірошнікова

Інститут тваринництва УААН

У статті викладено результати вивчення ефективності експериментального енергозберігаючого брудера для утримання поросят-сисунів. Встановлено поліпшення окремих параметрів мікроклімату в брудерах (температури, швидкості руху повітря, вмісту аміаку), істотне зниження (у 2 рази) тваринами втрат тепла шляхом випромінювання та підвищення середньодобових приростів поросят на 13,9 % і їх збереженості – у 2,5 рази порівняно з утриманням ровесників у станках зі застосуванням ламп ІЧ-обігрівання.

Ключові слова: свині, брудер, параметри мікроклімату, обігрівання, поросята-сисуни.

Успішне виробництво конкурентоздатної свинини неможливе без розроблення енергозаощаджувальних способів утримання тварин. Як відомо, існує три основні шляхи втрат тепла твариною: тепловипромінювання (радіація), теплопроведення (конвекція) та тепловипаровування [1]. Основні втрати тепла здійснюються шляхом конвекції та радіації при фізичному контакті тварини з підлогою та стінами приміщення. Поросята народжуються без волосяного покриву і не можуть зберегти тепло свого тіла без сторонньої допомоги [2]. Протягом першого тижня життя поросят температура в зоні їх переважного перебування не повинна бути нижчою за 28-32 °С. Якщо їх не зігрівати в цей час, то вони швидко переохолоджуються і гинуть [3-4]. Для зігрівання поросят-сисунів у практиці використовують електролампи інфрачервоного нагрівання [5], килимки з електропідігрівом, або брудери різних конструкцій [6], які розміщують в секціях для поросят. Головними їх недоліками є високі витрати на електроенергію, недовговічність, тощо.